

Kocaeli Üniversitesi

Eğitim Dergisi

E-ISSN: 2636-8846

2018 | Cilt 1 | Sayı 1

Sayfa: 35-51

Kocaeli University
Journal of Education

E-ISSN: 2636-8846

2018 | Volume 1 | Issue 1

Page: 35-51

**Orta Kariyer Evresinde Bulunan Akademisyenlerin
Akademisyenlik Mesleğine Yönelik Görüşleri**

**Opinions of Academicians in Middle Career towards
Profession of Academics**

Tijen TULUBAŞ

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, ttulubas@nku.edu.tr

Şöheyda GÖKTÜRK

Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, sdoyuran@gmail.com

Bu makale, birinci yazarın Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında yapılan "Orta Kariyer Evresinde Bulunan Akademisyenlerin Mesleki Kimlik Algıları: Kolektif Araçsal Durum Çalışması" başlıklı doktora tezinin verilerinden üretilmiştir.

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Gönderim Tarihi

10 Mayıs 2018

Düzeltilme Tarihi

26 Haziran 2018

Kabul Tarihi

27 Haziran 2018

Önerilen Atıf

Tülubaş, T., & Göktürk, Ş. (2018). Orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin akademisyenlik mesleğine yönelik görüşleri. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 1(1), 35-51. <http://dx.doi.org/>

Recommended Citation

ÖZ

Akademisyenler ortaya koydukları her türlü çalışma ile üniversitelerin önemli işlevlerini yerine getirmekte, üniversitelerin bugünü ve geleceğini belirlemektedirler. Bu bakımdan akademisyenlik mesleğine yönelik çalışmaların sonuçları her bakımdan önemli katkılar sağlamaktadır. Bu araştırmanın amacı, orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin akademisyenlik mesleğine yönelik görüşlerini irdelemektir. Akademisyenliğin kendi başına bir meslek olup olmadığı üzerine tartışmalar bulunmakla birlikte, akademisyenliği farklı uzmanlık alanlarını kapsayan bir meslek olarak tanımlayan çalışmalar sayıca daha fazladır. Mevcut araştırma akademisyenliği bir meslek olarak ele almakta, bu mesleği yürütenlerin görüşleri doğrultusunda mesleğin temel özelliklerini tanımlayacak bulgulara odaklanmaktadır. Araştırma, her bir katılımcının (case) kendisine has yaşantılarına dayalı olarak akademisyenliğinin algılanan temel değer ve niteliklerini tanımlamayı hedeflediğinden kolektif araçsal durum çalışması deseninde tasarlanmış ve devlet üniversitelerinde görev yapmakta olan, farklı alan uzmanlığına, cinsiyete, unvana ve yaşa sahip 24 orta kariyer evresi akademisyen ile yürütülmüştür. Orta kariyer evresi mesleki etkinlik açısından farklı değişim ve tecrübeleri barındıran bir dönem olarak önemli görülmeyle birlikte araştırmalarda göz ardı edilen bir dönem olduğu sıklıkla belirtilmektedir. Bu bakımdan mevcut çalışmanın orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerle yürütülmesi tercih edilmiştir. Araştırmanın verileri açık-uçlu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak elde edilmiş, elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizinde toplanan yedi kategori elde edilmiştir. Araştırma bulguları; akademisyenlerin mesleği, iki yönlü bir meslek, usta-çırak ilişkisiyle edinilen bir meslek, edinilmesi ve yürütülmesi zor bir meslek, hayatın her yerinde olan bir meslek, para için yapılmayacak bir meslek, özdenetime dayalı bir meslek ve toplumsal saygınlığı olan bir meslek olarak tanımladıklarını göstermektedir. Katılımcıların akademisyenlik mesleğinin özü ile ilgili ortaya koydukları bu görüşlerin, akademisyenlerin çalışma yaşantılarına yönelik yapılacak düzenlemelerde dikkate alınması, alınan kararların uygulamaya konulması ve etkili sonuçlar üretebilmesi bakımından önemlidir.

Anahtar Sözcükler: Akademisyen, Akademisyenlik mesleği, Meslek algısı, Yükseköğretim

ABSTRACT

Academics accomplish important functions of universities all through their performances and determine the present and future of universities. Therefore, studies focusing on academic profession contribute significantly. Thus, the present study aims to investigate the perceptions of midcareer academics regarding academic profession. Although discussions whether academic profession is a distinct profession are two-fold in the literature, academic profession is defined as a distinct profession that comprises of different disciplines in many current studies. The present study defines academic profession as a distinct profession and aims to define the fundamental characteristics of the profession from the perspective of academics themselves. Since the focus of the study is the unique experiences and perceptions of each participant academic (case) in defining the fundamental values and principles of the profession, collective instrumental case study design was used, and 24 academics with different disciplines, genders, ages and titles from two state universities participated the study. Midcareer is considered to be a significant career stage characterized with change and development, but takes rather little attention in the current literature. Thus, midcareer academics were selected for the present study considering that the findings could better contribute to the literature and practitioners. Data was collected using semi-structured interview form, and seven categories emerged after the content analysis. According to these findings, midcareer academics define academic profession as a two-fold profession (teaching and research), acquired through master-apprentice relationship, one difficult to acquire and perform, comprises whole life, guided by moral rather than material aspirations, based on self-discipline and prestigious in society. These findings could guide policy makers in designing policies that might work better and more effectively in academic life.

Keywords: Academic, Academic profession, Higher education

GİRİŞ

Üniversiteler, milletin ve ülkenin ihtiyaçlarına uygun insan gücünü yetiştirmek, toplumun eğitim ve öğretimi kadar kültürel, ekonomik ve sosyal gelişimi için rehberlik etmek, bilgi çağının gerektirdiği değişimlere öncülük etmek ve bu doğrultuda toplumsal değişim ve gelişimi sağlamak amacıyla uygun olarak bilimsel araştırma, yayın ve danışmanlık yapmak, toplumun refahı, aydınlığı, ilerlemesinin önünü açarak ülkeye ve insanlığa hizmet etmek (T.C. Anayasası, md. 130; Milli Eğitim Temel Kanunu, md. 2 ve md. 5; Yükseköğretim Kanunu, md. 22) gibi çok önemli görevlere sahip kurumlardır. Üniversitelerin bu önemli görevleri yerine getirmesinde en önemli yapıtaşları ise akademisyenlerdir. Akademisyenler ortaya koydukları her türlü çalışma ile üniversitelerin bugünü ve geleceğini belirleyen önemli etkenlerin başında gelmektedir (Moore ve Hofman, 1988).

Bir kurumun başarısı ya da başarısızlığında, orada görevli olan işgörenlerin etkili olduğu kabul edilen bir gerçektir (Yaacoup, 2011). Bu bakımdan üniversitelerin toplumsal gelişimin itici gücü olarak başarıya ulaşmasında akademisyenler en önemli unsurlardan biridir (Dost ve Cenkseven, 2007). Arasa ve Calvert (2013) akademisyenlerin üniversitenin ve akademisyenliğin ne olması gerektiğine dair inançlarının, ülkenin sosyal, ekonomik ve politik ortamında şekillendiğini, bu inançların ise mesleki tavır, davranış ve değerleri biçimlendirdiğini düşünmektedir. Bireyin benimsediği mesleki değerler ise bireyin yargılarını, kararlarını, tavır ve davranışlarını büyük ölçüde biçimlendirmesi bakımından önemlidir (Van der Walt, Wolhuter, Potgieter, Higgs ve Ntshoe, 2011). Kısacası, akademisyenlerin bir akademisyen olarak kendilerine ve mesleğe yönelik algı ve inançlarını anlamak, kendilerini ve mesleki rollerini nasıl tanımladıklarını incelemek, akademisyenler ile ilgili düzenlemelere yön verebilecek bulgular ortaya koyabilecek (Austin, 1990; Blanchette, 2010; Kogan, 1999; Ylijiko, 2008), akademisyenlerin mesleği ne şekilde algıladıkları ve tanımladıkları, mesleğin temel ilkelerini nasıl içselleştirdikleri ve bunları çalışma yaşantılarına nasıl yansıttıklarına yönelik çalışmaların önemli bilgiler sağlayabilecek (Ruane, 2013) ve böylece akademik çalışma hayatının daha iyi anlaşılmasını sağlayan önemli bir araç olabilecektir (Zhang, 2013).

Kavramsal Çerçeve

Akademisyenliğin bir meslek olup olmadığına yönelik iki temel görüş bulunmaktadır. Bir kısım araştırmacılar, akademisyenliğin kendi başına bir meslek olabileceğini savunurken (Dill, 1982; Freidson, 2001; Henkel, 2005; Kogan, 2000; Kolsaker, 2008; Parsons, 1968; Sachs, 2001; Teichler, Arimoto, & Cummings, 2013) bazı araştırmacılara göre akademisyenliği bir meslek olarak tanımlamak zordur (Biglan, 1973; Light, 1974; Piper, 1994; Taylor, 1999). Akademisyenliğin kendi başına bir meslek olmadığı iddiasının altında her bir uzmanlık alanının kendi başına bir mesleği temsil ettiği varsayımı vardır. Akademisyenliğin bir meslek olduğu yönündeki savunmaların temelinde, akademisyenliğin temel mesleki özelliklere sahip olduğu varsayımı yatmaktadır. Bu temel mesleki özellikler, uzun süreli mesleki eğitim ile kazandırılan bilgi, beceri ve yeterlilikler (Buhai, 2012, Freidson, 2001; Light, 1974; Sager, 1995), kurum içi mesleki sosyalleşme (Beck ve Young, 2005; Light, 1974; Sager, 1995), mesleki yeterlilikleri belgeleyen sertifikalara sahip olma veya çeşitli sınavlarda gösterilen başarılar (Buhai, 2012; Sager, 1995), bağımsız yargı yeteneği ve kendi eylemlerinin kontrolünü elinde bulundurma (Beck ve Young, 2005; Freidson, 2001) ve mesleki etik kodların bulunması (Beck ve Young, 2005; Buhai, 2012; Sager, 1995) ve topluma karşı sorumluluk sahibi olma (Duska, Duska ve Ragatz, 2011) olarak sıralanmaktadır.

Akademisyenlik mesleği için tanımlanan, öğretim, araştırma (Clark, 1987; Dill, 1982; Kogan vd., 2007; Lights, 1974; Öztürk, 2008; Perkin, 1987; Teichler vd., 2013; Williams, 2008) ve topluma hizmet (Dill, 1982; Teichler vd., 2013) olmak üzere üç temel rol bulunmaktadır. Araştırma faaliyetleri ile bilgi toplumlarının ihtiyaç duyduğu sistematik bilginin ve mesleki alanlar için gerekli uzmanlık bilgisinin sağlanması görevlerini (Cavalli ve Teichler, 2010) yerine getiren akademisyenler, öğretim faaliyetleri ile bu bilginin yayılması ve günlük hayata aktarılması görevlerini yerine getirmektedirler (Dill, 1982). Diğer taraftan, akademinin dışındaki pek çok

önemli mesleğin üyelerinin eğitilmesi (Clark, 1987; Perkin, 1987), günümüz modern toplumunun ihtiyaç duyduğu çeşitli yetenek, yeterlilik ve özellikler ile donatılmış uzmanların (Perkin, 1987) ve geleceğin akademisyenlerinin yetiştirilmesi (Kogan vd., 2007) gibi çok önemli ve kapsamlı görevleri yerine getirmektedirler.

Light (1974), öğretim ve araştırma rollerine bağlı olarak akademisyenlik mesleği ile ilgili üç temel kavram geliştirmiştir; öğretim elemanı, akademisyenlik mesleği ve bilimsel meslek (scholarly profession). Öğretim elemanı, yükseköğretim kurumlarından birinde yani bir üniversitede görevli akademik işgöreni ifade ederken bilimsel meslek, temel etkinliği bilginin gelişimini sağlamak olan meslek olarak tanımlanabilir. Bilimsel meslek, bir üniversitede yürütülebildiği gibi herhangi bir araştırma kurumunda ya da bir kurumun araştırma biriminde de yürütülebilir. Akademik meslek ise, öğretim ve bilgi üretme rollerini bir arada barındırmaktadır. Akademik meslek öğretim elemanlığı ve bilimsel mesleğin bir üniversitede yürütülmesini ifade eder.

Ortaş (2004), akademisyenleri öğretim üyesi ve bilim insanı olmak üzere iki biçimde tanımlamaktadır. Öğretim üyesi “aydınlanmış, geniş bilgili, görgülü, ufku geniş, toplumun gelişme dinamiklerini yaratan, topluma öncülük eden ve o toplumun beyin takımını oluşturan kişidir” (Ortaş, 2004, s.11). Bilim insanı ise, “evrendeki olay ve olguları inceleyen, onun altında yatan gizemin kaynağını araştıran ve bu gizemin nedenlerini anlamaya çalışan ve anladıklarını basitleştirip kitlelerin anlayabileceği bir şekilde yayın yolu ile duyuran kişidir” (Ortaş, 2004, s.12). Kanunlarla yükseköğretime yüklenen görevler dikkate alındığında, Türkiye’de akademisyenliğin hem öğretim üyesi hem de bilim insanı niteliklerine sahip olması beklenmektedir.

Freidson (2011), akademisyenleri bilinenin keşfedilmemiş yönlerine eğilen ve onu günlük uygulamaların ötesine götürebilen, uzmanlık alanlarına yeni bilgilerle katkı sağlayarak sürekli gelişimine destek olmaya adanmış işgörenler olarak tanımlarken araştırma görevlerinden bahsetmemektedir. Vannini (2004) ise akademisyenlerin görevlerini tanımlarken asıl sorumluluklarının öğretim olduğuna vurgu yapmakta, araştırma ile etkinliklerin asıl hedefinde ise öğretim içeriğinin zenginleştirilmesi ve bunların öğrencilere yol göstermede bir araç olarak kullanılması gerektiği üzerinde durmaktadır. Teichler ve arkadaşları (2013) ise yükseköğretim içinde araştırma ve öğretim arasında yakın ilişkiler kurmanın her iki işlev için de karşılıklı yarar getireceğine inanmakta, ikisinin birbirinden ayrılmasını imkânsız görmektedirler. Brennan (2007) ise akademisyenlerin eğitim ve araştırma rollerinin topluma hizmet rolü ile anlam kazandığına inanmaktadır. Dill (1982), akademisyenlerin araştırma ve öğretim faaliyetleri arasındaki dengenin, büyük ölçüde akademisyenlerin mesleki rollerine yönelik tutum ve algılarından etkilendiğini düşünmektedir. Ayrıca, akademisyenlerin öğretim ve araştırma rollerini yerine getiriş biçimlerinin mesleğin toplumsal statüsünü ve geleceğini belirleyen önemli etkenler olduğuna vurgu yapmaktadır.

Üniversitelerin temel rollerini yerine getirenler akademisyenler olmakla birlikte, özellikle orta kariyer evresinde bulunan akademisyenler hem mesleki olgunluğa erişmiş olmaları hem de sayıca daha fazla olmaları nedeniyle üniversitelerin hedeflerinin gerçekleştirilmesinde kilit rol oynamaktadır. Buna rağmen, kariyerinin ortasında bulunan akademisyenlere yönelik yapılan çalışmalar oldukça yetersizdir (Baldwin, Lunceford, ve Vanderlinden, 2005; Strage ve Meringer, 2015). Orta kariyer evresi genellikle mesleki yaşantıların oturduğu ve sorunların daha az yaşandığı, değişimin olmadığı durağan bir kariyer basamağı olarak düşünülmektedir. Ancak, araştırmalar orta kariyer evresinin işgörenlerin çevresel ve bireysel değişimlere adapte olmaya zorlandığı dinamik ve karmaşık bir süreç olduğunu göstermektedir (Byström, Given, Lopatovska, O'Brien, ve Rorissa,2016). Yükseköğretimde yaşanan değişim süreçleri, özellikle orta kariyer evresinde yer alan akademisyenleri değişime ve adaptasyona sevk etmekte, bu

durum onları mevcut durumlarını sorgulama ve yeniden değerlendirmeye zorlamaktadır (Baldwin, DeZure, Shaw, ve Moretto, 2008; Byström vd., 2016). Akademisyenlerin değişen zorunlulukları, ilgileri ve yaşantıları, onların çeşitli mesleki rol ve sorumluluklarına etki ederek,

yaptıkları işin kalitesini belirleyebilmektedir (Baldwin vd., 2005). Bu nedenle orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerle yapılacak araştırmaların önemli bulgular sağlayacağı düşünülmektedir (Strage ve Merdinger, 2015).

Orta kariyer evresi ile hangi dönemin kastedildiği alanyazında tam bir netlik kazanmamış görünmektedir (Williams ve Fox, 1995). Bazılarına göre orta kariyer evresi orta yaş dönemini ifade ederken (Brim, Ryff, ve Kessler, 2004; Cytnbaum ve Crites, 1982; Levinson, 1986) bazılarına göre ise mesleğin yerine getirildiği süreye bağlı olarak belirlenmelidir (Hall, 1986; Williams ve Fox, 1995). Orta kariyer evresini orta yaşa göre belirleyenlere göre orta yaş 30 ila 70 veya 40-60 yaşları (Brim vd., 2004), 40-65 yaşları (Levinson, 1986) veya 30 ile 50lerin sonu (Cytnbaum ve Crites, 1982) aralığını ifade etmektedir. Diğer görüşe göre ise, orta kariyer dönemi bireyin mesleğinde acemilikten kurtulduğu, mesleğinin tam bir üyesi olduğunu hissettiği ve mesleki rolleri bir bütün olarak yerine getirme uzmanlığına eriştiği zaman başlamaktadır (Hall, 1986). Alanyazında yer alan bu kriterler ışığında, mevcut çalışmada 30-55 yaşları arasında bulunan ve Türkiye’de öğretim üyeliğine geçişin başlangıcı olan doktor öğretim üyeliği kademesi ile profesörlük kademelerinde bulunan akademisyenlerin orta kariyer evresinde buldukları düşünülmüştür.

Bu araştırmada akademisyenlik, öğretim, araştırma ve toplumsal hizmet rollerini yerine getiren ve bu rollerin gerektirdiği uzmanlık eğitimi ile edinilen bir meslek olarak ele alınmaktadır. Araştırma ile orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin akademisyenlik mesleğini ve mesleğe ait rollerini nasıl tanımladıklarının akademisyenlerin kendi beyan ve görüşleri çerçevesinde incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma bulguları ile orta kariyer akademisyenlerin bir akademisyen olarak kendilerine ve mesleğe yönelik inançları daha iyi anlaşılabilirliği, temel mesleki nitelikleri ve değerleri nasıl içselleştirdikleri ve bunları mesleki yaşantılarına nasıl yansıttıklarının değerlendirilebileceği ve Türkiye’de akademik çalışma hayatına yönelik anlayışın da geliştirilebileceği düşünülmektedir. Böylece, elde edilen bulguların akademik çalışma yaşamını ve akademisyenlik mesleğinin edinilmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik düzenlemelere yol göstermesi ve katkı sağlaması beklenmektedir. Ayrıca, literatürde benzer araştırmaların sayısı yok denecek kadar az olduğundan araştırma ile literatüre katkı sağlanacağına inanılmaktadır.

YÖNTEM

Orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin akademisyenlik mesleğine yönelik görüşlerini irdelemeyi amaçlayan bu araştırmada nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve durum çalışması desenlerinden kolektif araçsal durum çalışması deseni kullanılmıştır. Kolektif, araçsal durum çalışması her bir durumun (case) kendine has yaşantıları üzerinden araştırılan asıl olgunun (quintain) daha detaylı ve kapsamlı değerlendirilebilmesine olanak sağlamaktadır. Bu tür çalışmalarda, katılımcılar (case) arasında araştırılan olgu ya da kavram çerçevesinde karşılaştırmalar yapılmaktadır. Ancak, kolektif araçsal durum çalışmaları katılımcılar (case) arasında karşılaştırma yapma amacı güden çalışmalar değildir. Bu çalışmalar ile amaçlanan, analiz sürecinde katılımcılar (case) arasında karşılaştırmalar yapılarak araştırılan olgu ya da kavram ile ilgili daha kapsamlı yorumlara ulaşmaktır. Böylece, araştırma bulgularının dış geçerliliği ve genellenebilirliğinin artırılması da mümkün olmaktadır (Stake, 2006). Mevcut araştırmada üzerinde çalışılan olgu (quintain), yani akademisyenlerin akademisyenlik mesleğine yönelik algıları, farklı mesleki deneyimlere sahip katılımcıların (case) ifade ve paylaşımları üzerinden değerlendirilmek istenmektedir. Araştırma sürecinde farklı katılımcılardan (case) elde edilen verilerin karşılaştırmalı analizi sayesinde akademisyenlerin mesleklerini nasıl algıladıkları ve nasıl bir tutum sergiledikleri daha detaylı olarak incelenebilecektir.

Araştırmanın Örnekleme

Mevcut araştırma, Marmara Bölgesinde bulunan iki tipik devlet üniversitesinde görev yapmakta olan akademisyenlerle yürütülmüştür. Türkiye’de özellikle belli bir geçmişi bulunan devlet üniversitelerinin çoğunlukla Marmara Bölgesinde bulunması nedeniyle bu bölgedeki devlet

üniversiteleri arasından seçim yapılması uygun görülmüştür. Ayrıca bu üniversitelerin Türkiye'deki yükseköğretim kültürünü daha iyi yansıtaacağı düşünülmüştür. Üniversiteler en az 20 yıl ve üzeri kurulum geçmişi bulunan, orta büyüklükteki üniversiteler arasından seçilmiştir. Üniversitelerden birisi birkaç yıl üst üste, ülke çapında girişimci ve yenilikçi üniversite sıralamasında ilk 50 üniversite arasında yer alırken, diğer üniversite henüz ilk 50 sıralamasına girememiştir. Bu listeye giren üniversiteden görüşülen katılımcılar, üniversitenin dünyanın ilk 500 üniversitesi arasına girme hedefini sürekli gündemde tuttuğuna değinirken, diğer üniversiteden katılımcılar böyle bir hedeften bahsetmemişlerdir. Üniversiteler arasındaki diğer bir fark ise bunlardan ilk 50 sıralamasında yer alan üniversite büyük şehirde yer alırken diğerinin küçük şehirde yer almasıdır.

Katılımcı bilgisi

Stake (2006), kolektif araçsal durum çalışmalarında katılımcıların seçiminde, araştırılmak istenen olguya farklı bakış açıları sağlama bakımından katılımcı çeşitliliğine dikkat edilmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu nedenle, katılımcıların seçiminde nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla tercih edilen amaçlı örnekleme yöntemlerinden "maksimum çeşitlilik örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem sayesinde, araştırılan olguyu çok farklı açılardan deneyimlemiş olan farklı katılımcılar araştırmaya dâhil edilebilmekte ve olgu ile ilgili daha kapsamlı ve derinlemesine bilgi edinilmesi mümkün olabilmektedir. Böylece, olgunun daha iyi anlaşılmasını sağlayacak zengin bir veri elde edilebilmekte ve araştırma daha genellenebilir sonuçlar üretebilmektedir (Patton, 1987).

Alanyazında mesleki yaşantılarda ve mesleki kimlik algısında cinsiyet ve uzmanlık alanının önemli etkileri olduğu vurgulandığı ve araştırmanın hedefinde orta kariyer evresi akademisyenler bulunduğu için, katılımcılar seçilirken cinsiyet, yaş ve uzmanlık alanı kriterleri göz önünde bulundurulmuş, 35-55 yaşları arasında, hem sosyal hem de sayısal bilimler alanlarında çalışan akademisyenlerden kadın ve erkek akademisyenler eşit oranda çalışmaya dâhil edilmiştir. Katılımcıların anabilim dalları, cinsiyetleri ve unvanlarına dair bilgiler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Uzmanlık A.	Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Yaş	Unvan	Anabilim Dalı
Sosyal Bilimler	KSO1-1	K	52	Prof. Dr.	Türk Dili ve Edebiyatı
	KSO1-2	K	43	Doç. Dr.	Felsefe
	ESO1-1	E	39	Dr. Öğr. Ü.	Sosyoloji
	ESO1-2	E	36	Dr. Öğr. Ü.	Türk Dili ve Edebiyatı
	KSO2-1	K	48	Dr. Öğr. Ü.	İngiliz Dil Bilimi
	KSO2-2	K	35	Dr. Öğr. Ü.	Ortaçağ Tarihi
	ESO2-1	E	40	Dr. Öğr. Ü.	Ortaçağ Tarihi
	ESO2-2	E	39	Dr. Öğr. Ü.	Genel Türk Tarihi
Sayısal Bilimler	KSA1-1	K	52	Prof. Dr.	Organik Kimya
	KSA1-2	K	45	Doç. Dr.	Anorganik Kimya
	ESA1-1	E	43	Doç. Dr.	Anorganik Kimya
	ESA1-2	E	42	Doç. Dr.	Anorganik Kimya
	KSA2-1	K	46	Prof. Dr.	Biyokimya
	KSA2-2	K	46	Dr. Öğr. Ü.	Moleküler Biyoloji
	ESA2-1	E	48	Dr. Öğr. Ü.	Farmasötik Kimya
	ESA2-2	E	38	Doç. Dr.	Biyokimya
Uygulamalı Bilimler (Mühendislik)	KM1-1	K	45	Dr. Öğr. Ü.	Termodinamik
	KM1-2	K	44	Dr. Öğr. Ü.	Kimyasal Teknolojiler
	EM1-1	E	40	Dr. Öğr. Ü.	Biyomühendislik
	EM1-2	E	50	Doç. Dr.	Kimyasal Teknolojiler
	KM2-1	K	53	Prof. Dr.	Termodinamik
	KM2-2	K	36	Dr. Öğr. Ü.	Termodinamik
	EM2-1	E	48	Prof. Dr.	Konstrüksiyon ve üret.
	EM2-2	E	39	Dr. Öğr. Ü.	Elektrik Elektronik

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, zengin ve derinlemesine veri elde edilmesinin gerekli olduğu nitel araştırmalarda önemli bir veri toplama yöntemi (Yin, 2003) olan açık uçlu yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Ortalama bir saat süren yüz yüze görüşmelerde katılımcılara 'kendi bireysel yaşantılarınızdan yola çıkarak akademisyenlik mesleğini nasıl tanımlıyorsunuz?' sorusu yönlendirilmiş, gerekli durumlarda sondalar kullanılarak daha detaylı veriler elde edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile değerlendirilmiş ve bu süreçte önce kodlar, ardından kategoriler oluşturulmuştur. Araştırma verileri iki araştırmacı tarafından bağımsız olarak kodlanmış, daha sonra analiz sonuçları karşılaştırılarak bulgulara ulaşılmıştır. Kodlamalar yapılırken önce tüm veriler bütüncül olarak okunmuş, akademisyenlik mesleğine yönelik tanımlamaların bulunduğu bölümler vurgulanmıştır. Ardından bu bölümlerde akademisyenliği tanımlayan ve açıklayan kelime ya da tamlamalar listelenmiş ve böylece kodlar oluşturulmuştur. Araştırmacıların bağımsız olarak elde ettikleri kodlar karşılaştırılmış ve kod listesine son hali verilmiştir. Ardından aralarında anlamlı ilişki kurulan kodlar bir araya getirilerek kategoriler oluşturulmuştur. Kategoriler adlandırılırken katılımcıların kullandıkları kavramlardan yararlanılmıştır.

Creswell ve Miller'ın (2000) önerileri doğrultusunda, mevcut araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanabilmesi için çeşitleme (triangulation), veri setinin katılımcılara teyit ettirilmesi, verilerin araştırma sürecine dâhil olmayan kişilerce değerlendirilmesi (audit trial), katılımcılar, veri analiz süreci ve elde edilen kategori ve temalar ile ilgili detaylı bilgilerin verilmesi (thick description), verilerin ve analiz sonuçlarının araştırmayı ve araştırılan olguyu bilen kişiler tarafından değerlendirilmesi (peer debriefing) uygulamalarına başvurulmuştur. Analiz sürecinde elde edilen bulgular, kapsamlı ve detaylı bir şekilde açıklanmış, bu açıklamalar katılımcıların doğrudan söylemleri ile desteklenmiştir. Böylece, araştırmanın aktarılabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalar, genellenebilir bulgulara ulaşmaktan öte araştırılan olgu ile ilgili derinlemesine bilgi elde etmeyi hedefleyen çalışmalardır. Mevcut araştırmanın hedefinde de genellenebilir bulgulara ulaşma hedefi bulunmamakla birlikte, araştırmanın kolektif araçsal durum çalışması olarak tasarlanmış olması bulguların genellenebilirliğini ve dolayısı ile dış geçerliliğini artıran bir etken olmaktadır (Stake, 2006).

BULGULAR

Katılımcıların akademisyenlik mesleğine yönelik tanımlamalarından çıkarılan kodlar incelenmiş ve kategoriler oluşturulmuştur. Verilerin analizi sonucunda, iki yönlü bir meslek, usta-çırak ilişkisiyle edinilen bir meslek, edinilmesi ve yürütülmesi zor bir meslek, hayatın her yerinde olan bir meslek, para için yapılmayacak bir meslek, özdenetime dayalı bir meslek ve toplumsal saygınlığı olan bir meslek olarak adlandırdığımız yedi kategori ortaya çıkmıştır.

İki Yönlü Bir Meslek (Öğretim ve Araştırma)

Orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin, akademisyenliği öğretim ve araştırma etkinliklerinin beraber yürütüldüğü iki yönlü bir meslek olarak tanımladıkları görülmüştür. Akademisyenler (ESO1-1, ESO1-2, KSA1-2, ESA1-2, KM1-1, KM1-2, EM1-1, EM1-2, EM2-1, EM2-2, KM2-2), öğretim ve araştırma etkinliklerinin birlikte anlamlı olduğu, bu iki rolün iç içe geçmiş bir bütün olarak akademisyenlik mesleğini oluşturduğu algısına sahiptir.

Akademisyenlik aslında bir bütün yani iki yönlü tanımlayabilirsin; bir eğitimci yönü var, bir araştırmacı yönü var. İkisi birbirini çok tamamlayan şeyler diye düşünüyorum (KM1-2).

Bilimsel çalışmalarla ortak gider zaten dersler. Bir bakarsınız ki derste bir öğrenciniz çok başarısız bir öğrenciniz size çok ilginç bir soru sorar ve oradan bir makale çıkar. Dersle bağlantılıdır zaten bilimsel çalışmalar (ESO1-1).

Öğretim ve araştırma ikisi baş başa gidiyor; akademisyenlik hepsini kapsayan bir süreç aslında (EM1-1).

Akademisyenlerin çoğu öğretimin önemli bir mesleki görev olduğuna inanmaktadır. Yapılan analizler, akademisyenlik mesleğine yönelik tanımlamaların akademisyenlik (araştırma, yayın) ve hocalık (öğretim) olmak üzere iki boyutlu yapıldığını göstermiştir. Bu bakış açısı ile ilişkili olarak araştırma rolünün kendine yatırım, öğretmenliğin ise asıl mesleki görev olduğu inancının yaygın olduğu dikkat çekmektedir.

Derse giriyorsun hoca oluyorsun, giriyorsun laboratuara öğrenci oluyorsun ya da araştırmacı oluyorsunuz. Sonra gidiyorsunuz yayın yapmaya çalışıyorsunuz, ne diyelim ona akademisyen mi olmaya çalışıyorsun başka bir şey mi olmaya çalışıyorsunuz (ESA2-1).

Akademisyenlik konusunda yazdığım kitaplar yayınlar falan başkaları tarafından nasıl değerlendiriliyor o konuda çok bir bilgim yok; ama hocalık olarak derse girdiğimde öğrenciden aldığım geri bildirimler beni çok mutlu ediyor. O konuda iddialıyım. Mesleğimin merkezinde öğrenciler var (KSO1-1)

Akademisyenlik ne yani, ben anlamıyorum akademisyenlikten bir şey; öğretmenlik. Yüksek öğretmen. En önemli rolü öğretmektir; öğretmenliktir. Yani araştırmak tamam, o ayrı bir şey (vurgulu). O kendini yetiştirmek, kendine yatırım yapmak (KSO2-1).

Üniversitelerin bir araştırma-geliştirme kurumundan önce bir eğitim kurumu olduğu hatırlatılmakta, bu nedenle öncelikli mesleki rolün öğretim olduğu ve ihmal edilmemesi gerektiği hatırlatılmaktadır. Araştırma faaliyetlerinin asıl hedefinin de yine akademisyenin kendini geliştirerek bunu öğretime yansıtmasında bir araç olduğu inancı da dikkat çekmektedir (KSO1-1; ESO1-2; KSO2-1; KSO2-2; ESO2-1; EM2-2).

Burası net olarak bir araştırma geliştirme merkezi değil. Akademisyenin tek görevi işte buluş yapmak, inovasyon yapmak, topluma bir şey vermek değil; Buraya gelen 200 öğrenci 200 tane anne-200 baba demektir, bu 400 kişiye karşı da bir sorumluluk var. Bu anlamda hem size teslim edilen öğrencilere karşı bir sorumluluğunuz var çünkü onlar size güveniyorlar. Önce o çocuğa karşı, onu yetiştiren, ona bugüne kadar ciddi anlamda maddi manevi emek veren, buraya gelenlerin çoğu buraya dışarıdan geliyor ve aileler onlara 1000tl para veriyorlarsa o para onların biriktireceği kenardaki bir para olmuyor çoğunlukla. Ceplerinden kendilerine harcamaları icap eden veya harcayabilecekleri bir parayı kısararak fedakarlık edip çocuklarına veriyorlar. O yüzden ben hep akademisyenlikte bunun atlanmaması gerektiğini düşünüyorum (EM2-1).

Bir de yani biz aslında ders veren bir kurumuz; bilimsel çalışma ikinci planda olmalı. Biz sonuçta burada eğitim öğretim için maaş alıyoruz, yani bilimsel çalışma yapalım diye maaş almıyoruz açıkçası. Yani öncelikli eğitim öğretim olmalı diye düşünüyorum (KSA1-2).

Öğretim öncelikli çünkü tanımda da öğretim var; öğretim üyesi diyoruz (KM2-2).

Araştırma etkinlikleri ile ilgili olarak en çok ortak görüş bildirilen nokta, var olanı tekrar etmeyen, yenilik üreten, insanlığın sorunlarına somut çözümler ortaya koyan araştırmalar yürütmenin önemidir (ESO1-1, KSA1-2, ESA1-1, ESA1-2, KM1-1, KSO2-1, ESO2-1, ESO2-2, ESA2-1, ESA2-2, EM2-2). Bunun yanında, araştırma ile alana somut katkıda bulunma üzerinde de sıklıkla durulmaktadır (KSO1-2, EM1-1, EM-2, KSO2-2, KSA2-1, KSA2-1, KM2-2, EM2-2).

Yapılan analizlerde, özellikle sayısal ve uygulamalı bilimler alanında çalışan akademisyenlerin, araştırmalarda insanlığın sorunlarına çözüm üretme ve onların hayatlarını kolaylaştıracak somut çıktılar ortaya koyma hedefine sosyal bilimler alanında çalışan akademisyenlerden daha fazla vurgu yaptıkları görülmüştür. Bu durum, sayısal ve uygulamalı bilimler alanında çalışan akademisyenlerin topluma ve insanlığa hizmet bilincinin daha yüksek olduğunu düşündürmektedir.

Daha kullanıma yönelik çalışmalara yönelik eğitilmesi lazım akademisyenlerin, bir planlama ile. Yani araştırmalar sanayide kullanılabilirsin. Hani sen şunu yaparsan halledersin deyip o anda sanayicinin işverenin sorununu çözecek bilgiye sahip olması lazım (ESA1-1).

Zaten yaptığımız ürünler işte makale olabilir, patent olabilir, bir bildiri olabilir. Bilim için bunları yapıyoruz ama mutlaka bunların bir ucu da insanlığa fayda sağlaması lazım (ESA1-2).

Araştırmalar sanayide kullanılabilirsin, hani kullanıma daha bir yönelik olsun, sanayide de işe yarasin. ...Bunlar ülke için de kullanılabilirsin de (KSA1-2).

Çok çok büyük şeyler olmak zorunda da değil. Basit bir şeyin dizaynında işe yarayan, insanların kullanabileceği bir şeyi matematiksel olarak döküp bilgisayar analizi yapabilmek, sonra bunları insanlarla paylaşmak (EM2-1).

Usta-Çırak İlişkisiyle Edinilen Bir Meslek

Yapılan analizlerde, orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin bu mesleğin kendi meslektaşlarını yetiştirme özelliği ile diğer mesleklerden ayrıldığı inancı taşıdıkları belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Akademisyenler aynı zamanda geleceğin akademisyenlerini yetiştirdiği için, akademisyenliğin özellikle doktora eğitim sürecinde usta-çırak ilişkisi içinde edinilen bir meslek olduğu düşünülmekte ve akademisyenlikte bu ilişkinin önemine dikkat çekilmektedir (KSO1-1, KSO1-2, ESO1-1, ESO1-2, KSO2-2, KSA2-1, KSA2-2). Usta-çırak ilişkisinin akademide bir düşünce geleneği oluşturmak (KSO1-1, KSO1-2) ve nitelikli akademisyen yetiştirmek (ESO1-1, ESO1-2, KSA2-1, EM2-2-) bakımından son derece önemli olduğu algısı dikkat çekmektedir.

Usta çırak ilişkisi çok önemli. Danışmanıyla oturup tezini çalışmalarını görüşerek yetişirlerse nitelik olarak zaten yükseliyorlar (ESA1-1)

Yüksek lisans ve doktorasını iyi bir şekilde tamamlayıp bu alanda veya her alanda iyi hocalarla çalışmış olmak lazım. Böyle yetişirse eğer öğrenci bilim gerçeğini anlıyor. Bu niteliklerde yetişen insanlar iyi bir akademisyen olur. Bence nitelik dediğimiz şey de budur. Danışmanıyla oturup tezini çalışmalarını görüşerek yetişirlerse nitelik olarak zaten yükseliyorlar. Usta çırak ilişkisi çok önemli (ESO1-2).

Akademisyen doktora öğrencisi yetiştirmezse bilim geleneği oluşmaz (KSO1-2)

Kesinlikle usta-çırak ilişkisi ve bayrak yarışı. Bunu asla unutmamak lazım. İki olmak zorunda. Mesela ben benden sonra gelen hocalara onu diyorum, siz bizi geçmezseniz, boynuz kulağı geçmezse, ilerleme olmuyor. Hem usta-çırak, hem de çıraklar da ustayı geçmeli bir yerden sonra. ...Gerçekten danışman çok önemli; senin açıyor mu zihnini insanlar, o zaman çok başka oluyor İyi bir danışmanla çalışıyorsan, sana doğruyu öğretiyorsa, doğru akademisyenlik için modelse tabii sende de o varsa, aldığın eğitimle ve daha aileden gelen, doğru oluyor (KSA2-1)

Edinilmesi ve Yürütülmesi Zor Bir Meslek

Verilerin analizi sonucunda, orta kariyer evresinde bulunan akademisyenlerin özellikle meslek edinme (KSO1-1, ESO1-2, KSA1-2, ESA2-2, KM2-1) ve mesleği yerine getirme (ESO1-2, KSO1-1, KSO1-2, KSA1-1, ESO2-1, ESO2-2, KM2-1, EM2-1) sürecinin zorlukları üzerinde durdukları, her iki süreci de meşakkatli bir süreç olarak tanımladıkları ortaya çıkmıştır. Akademisyenliği sürekli çalışıp didinmeyi gerektiren, öğrenmenin ve öğrenciliğin hiç bitmediği bir meslek (KSA1-1, ESA1-1, EM1-2, EM2-1, EM2-2) olarak tanımladıkları da görülmüştür. Bu bakış açılarının bütününe bakılarak, akademisyenliğin kısaca çalışma şartları zor bir meslek olarak tanımlandığı söylenebilir.

Çok özverili bir meslek bir kere. Zaman ayırmanız gerekiyor; Geceli gündüzlü çalışmanız gerekenler, hafta sonları gelmeniz gerekenler. ... (bazı dönemlerde) gece yok, gündüz yok, saat kavramı yok (ESA2-2)

Meslek gerçekten zor bir meslek aslında, meşakkatli bir meslek. ...Bir şeyler yapmak istiyorsanız, bir şeyler vermek istiyorsanız, kolay kolay bir yere gelinecek bir meslek değil. Hep bir şeyler atlamanız lazım, hep bir şeyler öğrenip bir yerlere gitmeniz lazım (ESA2-1)

Biliyorsunuz uzun bir çalışma dönemi; hatta öyle bir şey ki öğrenme hiç bitmiyor, hep yenileme var. Yani bunları göze alıyorsanız akademisyenliği daha verimli yapılabiliyorsunuz (KSA1-2)

Akademisyenlik kolay değil; gerekirse hafta sonu, gerekirse akşamları; gerekirse ailenizden feragat ediyorsunuz (EM1-2)

Hayatın Her Yerinde Olan Bir Meslek

Analizlerde ortaya çıkan bir diğer bulgu ise akademisyenlik mesleğinin tüm hayatı kaplayan ve özel hayata fazlasıyla müdahale eden bir meslek olduğu yönündedir. Orta kariyer evresindeki akademisyenlerin hem fiziksel hem de zihinsel olarak eve iş taşımak zorunda oldukları, bu nedenle mesleklerini özel hayatlarından ayıramadıkları algısına sahip oldukları görülmektedir.

Hiçbir meslekte bu yok belki de, yattığınız yerde hala onu düşünüyorsunuz....bütün gün kafamı meşgul eden bir iş (KSO1-1).

Bizde hiç iş bitmiyor; hep işimiz var. Yani eve gittiğim zaman 'oh evet çok rahatladım' diyemiyoruz çünkü kafada sürekli devam eden işler var (ESA1-2).

Mesleğim hayatımın tam odağında diyebilirim. ...Eğer işiniz rüyanıza giriyorsa, o zaman demek ki hayatınızın merkezindedir (EM1-1).

Mesleğim hayatımın merkezinde, her yerinde ve bu beni rahatsız etmiyor (ESO2-1).

Bizim iş normal memurların işi gibi değil; ...işte burada işimizi bitirip eve gidelim yatalım vesaire yok; bizim işimiz evde de devam ediyor yapabildiğimiz ölçüde (KSO2-2).

Bir memur gibi 8-5 çalışmıyorsunuz. Memurlar işlerini 5'te bitiriyorlar, eve gidiyorlar, evlerine iş taşıyorlar. Bizde ise her an çalışıyorsunuz. Vakit kavramı yok, zaman kavramı yok, sürekli evde de devam ediyor işleri. Mesela burada herkesin elinde bir çanta var, eve götürüyorlar, evde de kendi çalışmalarını yapıyorlar (KM2-1).

Akademisyenliğin hayatın her yerini kaplayan bir meslek olmasının zorlayıcı taraflarına da değinilmekle birlikte, bu durumun mesleğin temel bir özelliği olarak kabul edildiği, akademisyenlik mesleğinin başka türlü yapılamayacağı inancı dikkat çekmektedir.

(Mesleğimizin) ikinci planda olma olasılığı yok; her zaman için ana gündemde alanı olması lazım. Eğer böyle olmuyorsa, belki bu dediğim çok zor ama mesela farklı şeyler var öğretim görevliliği, okutmanlık gibi işin sadece öğretim kısmı ile ilgilenen; bu kişiler sadece ders vermek istiyorsa bu kadrolara geçebilir. Ama ben yardımcı doçent, doçent olayım hem de saat altıdan sonra başka bir şey düşünmeyeyim, ikinci plana atayım, bunun meslek ahlakına uygun bir davranış olacağını düşünmüyorum. Bir kişi işte yardımcı doçent veya doçent kadrosundaydı hiçbir zaman ben aileme ya da hobime daha çok zaman ayıracağım dememesi gerekir; diyorsa mesleğini değiştirmesi gerekir bence. Layıyla yürütemez (EM2-2).

Akademisyende mesai sona erdi eve gideyim olayı olmaması lazım. 5.30 oldu, 6 oldu, 7 oldu, burada çalışacak, kabasını tamamlayacak ondan sonra eve gidecek ve eve de taşıyabilecek (KM2-2).

Para İçin Yapılamayacak Bir Meslek

Analizlerde ortaya çıkan önemli bir nokta, akademisyenlerin bu mesleğin para için yapılamayacak mesleklerin arasında yer aldığı inancıdır. Akademisyenliğin zor ve meşakkatli bir meslek olması ile bağlantılı olarak bu mesleğin sevmeden, bilgi aşkı olmadan sadece para kazanmak için yapılacak bir iş olmadığının altı çizilmektedir.

Akademisyenlik para için yapılmaz. Bilgi aşkına, gerçekten akademik yetkinliğe sahip kişiler bence bu işi yapmalı. (KSO1-2).

Yani bu olmamalı, paraya dökmemeli işi (KSO2-1).

Bu iş para kazanmak için yapılacak bir iş değil (KS02-2).

Manevi yönden doyumunu daha önemli akademisyenliğin. Sırf para için mesleğinde yükselmeğe karşıyım (EM1-2).

Mesleğin hedefinde para değil insan olması gerektiği, sevmeden mesleğin hakkını vermenin imkânsız olduğu, mesleğin maddi karşılığının olmadığı, maddi hedefler için çalışmanın mesleğin özüyle uyummadığı, manevi doyum almanın daha önemli olduğu gibi hususlara değinildiği görülmektedir.

Bu işi gerçekten sevdiği için yapması gerekiyor. Yani para için yapılacak bir iş değil. Amaç para kazanmak değil, birazcık gönül işi olduğunu düşünüyorum. (KM1-2).

Akademisyenliği sevmek, değer vermek, yani gereğini yapmak lazım. Bir akademisyen mesleğini sevecek, gerçekten sevdiği için yapacak. O zaman başarılı olacağına inanıyorum(ESA1-2)

Sevmezse zaten başarılı olamaz. Bir şekilde kerhen yapar, yani devlet memuru gibi gelir burada dersine girer, işte ucundan kıyısında araştırma yapar ama sonuçta sadece yapmış olur (EM1-1)

Manevi doyum daha fazla bizde. ...belki bana maddi olarak pek bir şey kazandırmıyor ama manevi olarak çok değerli (KM1-1)

Özdenetime Dayalı Bir Meslek

Akademisyenlik mesleğinin mesai kavramı olmadığına sıklıkla vurgu yapılırken esnek çalışma saatlerinin gerekliliği üzerinde durulmakta, bu bakımdan akademisyenlik mesleğinde başarılı olmak için özgürlük kadar özdenetim ve sorumluluk bilincinin de önemli olduğuna dikkat çekilmektedir.

Biraz senin iradene, özgür iradene bağlı yani özgür iradenle hareket ediyorsun bu meslekte. Bunu suiistimal etmemek lazım; yani bundan para kazanıyoruz biz (KSA1-2).

İstedığın zaman yapma özgürlüğü var yapacağın işleri. Bu yönü de hoşuma gidiyor. Aslında özgür bırakılmalı bence bilim insanı. Ne zaman rahat hissediyorsa, iyi hissediyorsa o zaman çalışmalı. Ama mesleğimizin hakkını da vermeliyiz Sorumluluğunu yerine getireceksin ama bir yandan da özgür olacaksın (KSA1-1).

Önemli olan işin belli bir zaman aralığında yapılmasıdır. İstersen hafta sonu gel buraya istersen 9-5 yat. Bu sorumluluk almakla ilgili bir şey (KM1-2).

Verilerin analizinde ortaya çıkan dikkat çekici bir diğer bulgu ise erkek katılımcıların mesleğin özdenetime bağlı bir meslek olduğunu ifade ederken akademisyenliği "patronu olmayan bir meslek" olarak tanımladıklarını göstermektedir.

Bir patronunuz yok; başınızda sürekli hani bugün bunu bitirmen lazım, şu gün şunu yapman lazım, bu niye eksik oldu diyen biri yok. Bu tamamen size kalmış (ESA2-2).

Ben patrona çalışmıyorum ki hem kendime hem de bu ülkeye çalışıyorum (EM2-1)

En önemlisi kendi kendinizin patronusunuz, ben burada kapımı kapattığım zaman kimse bana şöyle yap böyle yap demiyor (EM2-2)

Toplumsal Saygınlığı Olan Bir Meslek

Akademisyenliğin toplumsal saygınlığı olan bir meslek olduğu katılımcıların üzerinde durduğu diğer bir özelliktir. Akademisyenliğin sahip olduğu bu saygınlığın katılımcıların mesleğe yönelik pozitif yaklaşımını desteklediği ve bu saygınlığa önem verdikleri de anlaşılmaktadır.

Biraz saygınlığı da var bu mesleğin (KSA1-1)

Toplumda, üniversite dışındaki insanın gözünde bir saygınlık algısı var (KSA2-1)

Akademisyenlik saygın bir meslek. Yani ben bir yere girdiğim zaman bir akademisyen olarak bir ortama girdiğim zaman bana değer verildiği bana saygı duyulduğunu görüyorum (ESA2-1).

İşin prestiji mi diyeyim ne diyeyim, Türkiye'de çok prestiji hırpalanmış dahi olsa yine de iyi bir noktada (EM2-2)

Katılımcılar, akademisyenlerin topluma karşı sorumlulukları olduğunu hatırlatmakta, mesleğin toplumdaki saygınlığının kalıcı olması için topluma karşı sorumlulukların unutulmaması gerektiğini belirtmektedirler (ESO2-1, ESA2-1, KM2-2, EM2-1, KSA1-1, KM1-2). Toplumsal saygınlığın akademisyenleri toplumdan uzaklaştırmaması gerektiği, toplumla iç içe olmanın bu bakımdan önemli olduğu üzerinde duran katılımcılar da vardır.

Toplum prestij gösteriyorsa gösterebilirsin tamam ama sen kendin böyle bir şey yaratmaya çalışıyorsan bu sıkıntılı. ...O ortamlarda akademik ortamlarda da bulunacaksın, zirvelerde falan ama bir ayağında mutlaka toplumun içinde kalacak. (ESO2-1)

Bizde akademisyenler şöyle olmuş, odasıyla evinde, dünyayla hiçbir bağlantısı yok, internette haberleri okuyor. Yani bırak bunları, bir de hayatın gerçekleri var; çık bir sokağa pazara git, git bir metroya bin, git farklı semtlerde dolaş (ESA2-1)

Katılımcılar, akademisyenliğin toplumsal saygınlığını devam ettirebilmesi için mesleki etik ilkelere bağlı kalarak, mesleki rollerini en iyi şekilde yerine getirmesi gerektiğine dikkat çekmekte, toplumsal saygınlığın akademisyenliğin bugünü ve geleceği için önemine değinmektedirler.

(Bazı meslekler) etik ilkelerden uzaklaştıkları için prestijlerini kaybettiler. Bunun akademisyenler için de olmasını istemiyorum ama böyle giderse, önlem alınmazsa olacak (KSO2-2)

Her şey maddiyat üzerine değil. Maalesef ülkede her şey maddiyat üzerine olmuş ama bu toplumda bana değer veriliyorsa, ben akademisyenlik mesleğinin saygınlığını kaybetmemesi yönünde elimden geleni yapacağımı da kendi kendime hedef edindim. Hayatımızı da bir şekilde devam ettireceğiz ama insanları da düşünmek durumundayız (ESA2-1).

Hala toplumda saygınlığı olan bir meslek, o yüzden mevcut durumundan daha iyiye gider diye umut ediyorum, daha kötü olmayacak diye inanıyorum (KM2-2)

TARTIŞMA ve SONUÇ

Mevcut araştırmanın bulgularına göre orta kariyer evresi akademisyenler, akademisyenliğin öğretim, araştırma ve topluma hizmet rolleri bulunan bir meslek olduğu konusunda hemfikirdir. Katılımcıların mesleki rol tanımları literatürde çizilen rol seti ile örtüşmektedir. Bunun yanında, katılımcıların akademisyenliğin usta-çırak ilişkisi içinde edinilen bir meslek olduğuna yönelik görüşleri, akademisyenlik mesleğinde eğitim süreçlerinin önemli olduğuna dikkat çekmekte, bu bakımdan da literatürle uyum göstermektedir. Ayrıca, katılımcılar özdenetim, özgürlük ve sorumluluk kavramlarının akademisyenlikte ön plana çıktığını vurgularken literatürde tanımlanan bazı temel niteliklere değinmektedirler.

Akademisyenliğin kişilerin hayatının her anını kapsayan bir meslek olduğu, hem edinme hem de yürütme süreçlerinin çok meşakkatli olduğu, bu nedenlerden dolayı akademisyenliğin sevmeden, bilgi aşkı ve sorumluluk bilinci olmadan sadece para kazanma amacıyla yapılamayacak bir meslek olduğu önemli bulgulardan birisidir. Araştırmanın ilginç bulgularından birisi ise sayısal ve uygulamalı alanlarda çalışan akademisyenlerin insanlığa ve topluma faydalı olma, insanlığın sorunlarına çözümler üretme görevleri üzerinde sosyal bilim alanında çalışan akademisyenlerden çok daha fazla durmalarıdır. Sosyal bilimcilerin toplumsal sorumluluklarının ön planda olduğu genel kanısının aksine, sayısal bilim ve özellikle de

mühendislik bilimlerinde çalışan akademisyenlerin bu görevleri her fırsatta dile getirmesi bu durumun gelecekteki araştırmalarla yeniden değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Araştırma ile katılımcıların akademisyenlik mesleğinin özü ile ilgili algıları ortaya konulmuştur. Orta kariyer evresi akademisyenlerin çalışma yaşantılarına yönelik yapılacak düzenlemelerde bu temel niteliklerin dikkate alınması, alınan kararların uygulamaya konulması ve etkili sonuçlar üretebilmesi bakımından önemlidir. Mesleğin özü ile ilgili ortaya konulan temel niteliklerden biri mesleğin usta-çırak ilişkisi içinde yürütülen bir meslek olduğudur. Öğretim elemanı yetiştirme programı (ÖYP) uygulaması, akademisyenliğe girişlerin çok fazla sınav odaklı olması ve bu sınavların akademik yetkinliği değerlendirmeden yoksun olması, akademisyenlerin yetiştirecekleri akademisyenleri seçmede söz sahibi olmaması gibi uygulamalara ve toplumsal değerlerdeki değişime paralel olarak bu usta-çırak ilişkisinin zedelendiği düşünülmektedirler. Bu bakımdan, uygulayıcılara mevcut uygulamaların yeniden gözden geçirilmesi ve gelecekte bu yönde atılacak adımlarda bu endişelerin göz önünde bulundurulması önerisinde bulunulabilir.

Orta kariyer evresi akademisyenlerin mesleki rollerini benimsemekle birlikte bunlar arasında çeşitli ikilemler yaşadıkları görülmektedir. Bu ikilemlerin temelinde yoğun çalışma yaşamının yarattığı zaman baskısı ya da benimsenen mesleki roller yatmaktadır. Bazı akademisyenler öğretim rolünü daha fazla benimserken bazıları akademisyenliği araştırma rolü ile denk tutmaktadır. Türkiye’de akademisyenlerin ders yüklerinin çok fazla olduğu sıklıkla dile getirilmektedir (Ardıç ve Polatçı, 2008; Soyşekerci, 2007). Diğer taraftan, Türkiye’de araştırma faaliyetlerinin büyük çoğunluğu üniversitelerde gerçekleştirilmektedir. Hatta Moed’in (2006) gerçekleştirdiği uluslararası bir araştırma, Türkiye’nin üniversitelerde yürütülen araştırma yüzdesinin en yüksek olduğu ülkelerden biri olduğunu göstermektedir. Bu durum, akademisyenlerin araştırma yüklerinin de oldukça yoğun olduğunun bir göstergesidir. Yapılan araştırmalar, ders yükü fazlalığına bağlı zaman sıkıntısının akademisyenlerin araştırma faaliyetlerini sınırlandıran önemli bir etken olduğunu göstermektedir (Arı, 2007; Carroll, 2003; Mengi ve Schreglmann, 2013). Bu bakımdan, öğretim ve araştırma rollerinin dengelenmesi için bazı tedbirlerin alınması düşünülmelidir. Lisans eğitimi ile lisansüstü eğitimi veren kurumlar oluşturulması, araştırmaların ağırlıklı olarak lisansüstü eğitim veren kurumlarda yürütülmesi yönünde düzenlemeler yapılması önerilebilir.

Mevcut araştırmalar, akademisyenlerin maaş yetersizliğini bir problem olarak algıladığını göstermektedir (Odabaşı, Fırat, İzmirli, Çankaya ve Mısırlı, 2010; Randall, 2006). Ancak bu araştırmanın bulgularına göre orta kariyer evresi akademisyenler, akademisyenliğin para için yapılamayacak bir meslek olduğunu düşünmekte, katılımcıların çoğu mesleğin maddi getirilerinden çok insan yetiştirme, bilgi üretme, sorunlara çözümler üretme olanağı gibi manevi getirilerinin motive edici olduğunu belirtmektedir. Çoğu katılımcı akademisyen maaşlarını yetersiz bulduğuna değinse de bunun işin özü ile ilgili olmadığını altını çizmektedir. Bununla birlikte, akademisyenliğin özdenetime dayalı yürütülebileceği, dışarıdan denetimle başarı ve etkililiğin ciddi ölçüde artırılmasının mümkün olmadığı görüşü de bulgular arasındadır. Bu bakımdan, akademisyenlerin manevi doyumlarını artırabilecek, mesleki etkinliklerini değerli kılacak ve onlara bu özdenetim bilincini kazandıracak ödülleri maddi ödüllerden daha teşvik edici olabileceği ve akademisyenlerin etkinliğini artırabileceği gelecekteki düzenlemelerde göz önünde bulundurulabilir. Bulgulara göre akademisyenliğin toplumsal saygınlığı bulunan bir meslek olduğu düşünülmekte ve toplumsal saygınlığın akademisyenlere önemli bir sorumluluk yüklediğine inanılmaktadır. Bu bağlamda, akademisyenlerin toplumsal saygınlığının artırılmasına ve bu bağlamda eğitim sürecinde akademisyenlere bu saygınlık ve sorumluluk bilincinin kazandırılmasına yönelik girişimler ciddiyetle ele alınmalıdır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Durum çalışmalarında verilerin farklı yöntemlerle toplanmasının geçerlilik ve güvenilirliği artıracağı ileri sürülmektedir. Ancak mevcut araştırmanın verileri yalnızca yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilmiştir. Bu durum, araştırılan kavramın yani mesleki kimlik kavramının özelliğinden kaynaklanmaktadır. Mesleki kimliğin mesleki deneyimler ve bireysel

yaşantıların bir örüntüsü olması nedeni ile bu konuda başka yöntemlerle sağlıklı verilerin toplanması mümkün görünmemektedir. Bu nedenle mevcut araştırmanın sınırlılıklarından birisi olarak veri toplama yönteminin yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile sınırlı olması sayılabilir.

KAYNAKÇA

- Arasa, J. N., & Calvert, M. (2013). Negotiating professional identities in higher education in Kenya: dilemmas and priorities of faculty. *Research in Post-Compulsory Education, 18*(4), 402-414.
- Ardıç, K., & Polatçı, S. (2008). Tükenmişlik sendromu akademisyenler üzerinde bir uygulama (GOÜ Örneği). *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 10*(2), 1-28.
- Arı, A. (2007). Üniversite öğretim elemanlarının sorunları. *Manas Sosyal Bilimler Dergisi, 9* (17), 65-74.
- Austin, A. E. (1990). Faculty Cultures, Faculty Values. *New Directions for Institutional Research, 68*, 61-74.
- Dost, M. T., & Cenkseven, F. (2007). Devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının mesleki sorunları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16*(2), 203-218.
- Baldwin, R. G., DeZure, D., Shaw, A., & Moretto, K. (2008). Mapping the terrain of mid-career faculty at a research university: Implications for faculty and academic leaders. *Change: The Magazine of Higher Learning, 40*(5), 46-55.
- Baldwin, R. G., Lunceford, C. J., & Vanderlinden, K. E. (2005). Faculty in the middle years: Illuminating an overlooked phase of academic life. *The Review of Higher Education, 29*(1), 97-118.
- Beck, J., & Young, M. F. D. (2005). The assault on the professions and the restructuring of academic and professional identities: a Bernsteinian analysis. *British Journal of Sociology of Education, 26*(2), 183-197.
- Biglan, A. (1973). The characteristics of subject matter in different academic areas. *Journal of Applied Psychology, 57*(3), 195-209.
- Blanchette, S. M. (2010). *Space and Power in the Ivory Tower: Decision Making in Public Higher Education*. Doctoral Dissertation, University of Massachusetts, Boston.
- Brennan, J. (2007). The Academic Profession and Increasing Expectations of Relevance. In M. Kogan & U. Teichler (Eds.), *Key Challenges to the Academic Profession* (pp. 19-28). Kasser: Jenior Kassel.
- Brim, O. G., Ryff, C. D., & Kessler, R. C. (2004). *The MIDUS National Survey: An Overview*: University of Chicago Press.
- Buhai, S. L. (2012). Profession: A Definition. [Article]. *Fordham Urban Law Journal, 40*(1), 241-281.
- Byström, K., Given, L. M., Lopatovska, I., O'Brien, H., & Rorissa, A. (2016). *Life after tenure: professional development strategies for mid-career faculty*. Paper presented at the Proceedings of the 79th ASIST Annual Meeting: Creating Knowledge, Enhancing Lives through Information & Technology.
- Carroll, V. S. (2003). The teacher, the scholar, the self: Fitting thinking and writing into a four-four load. *College Teaching, 51*(1), 22-26.
- Cavalli, A., & Teichler, U. (2010). The academic profession: A common core, a diversified group or an outdated idea? *European Review, 18*(1), 1-5.
- Clark, B. (1987). *The Academic Profession: National, Disciplinary and Institutional Settings*. London: University of California Press, Ltd.
- Creswell, J. W. ve Miller D. L. (2000). Determining Validity in Qualitative Inquiry, *Theory into Practice, 39*:3, 124-130.
- Cytnbaum, S., & Crites, J. O. (1982). The Uility of Adult Development Theory in Understanding Career Adjustment Process. In M. Arthur, D. Hall & B. Lawrence (Eds.), *Handbook of Career Theory* (pp. 66-88). Cambridge: Cambridge University Press.
- Dill, D. D. (1982). The structure of the academic profession: toward a definition of ethical issues. *Journal of Higher Education, 53*(3), 255-267.
- Dost, M. T., & Cenkseven, F. (2007). Devlet ve vakıf üniversitelerinde çalışan öğretim elemanlarının mesleki sorunları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16*(2), 203-218.
- Duska, R., Duska, B. S., & Ragatz, J. (2011). *Accounting Ethics*. West Sussex: John Wiley & Sons, Ltd.
- Freidson, E. (2001). *Professionalism, the third logic: on the practice of knowledge*: University of Chicago Press.
- Hall, D. T. (1986). Breaking career routines: midcareer choice and identity development. In D. T. Hall (Ed.), *Career Development in Organisations* (pp. 15-45). San Francisco: Jossey-Bass.
- Henkel, M. (2005). Academic identity and autonomy in a changing policy environment. *Higher Education, 49*(1-2), 155-176.
- Kogan, M. (1999). The culture of academe. *Minerva, 37*, 63-75.
- Kogan, M. (2000). Higher education communities and academic identity. *Higher Education and Its Communities, 29*-37.

- Kogan, M., Teichler, U., & Kassel, G. (2007). *Key challenges to the academic profession*. Kassel: Jenior.
- Kolsaker, A. (2008). Academic professionalism in the managerialist era: a study of English universities. *Studies in Higher Education*, 33(5), 513-525.
- Levinson, D. J. (1986). A conception of adult development. *American Psychologist*, 41, 3-13.
- Light, D. (1974). The structure of the academic professions. *Sociology of Education*, 47(1), 2-28.
- Mengi, F., & Schreglmann, S. (2013). Akademisyenlik bağlamında bilimsel üretkenliği etkileyen çevresel faktörler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 1-17.
- Moed, H. F. (2006). *Citation analysis in research evaluation* (Vol. 9). Springer Science & Business Media.
- Moore, M., & Hofman, J. E. (1988). Professional identity in institutions of higher-learning in Israel. *Higher Education*, 17(1), 69-79.
- Odabaşı, H. F., Fırat, M., İzmirli, S., Çankaya, S., & Mısırlı, Z. A. (2010). Küreselleşen dünyada akademisyen olmak. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(3), 127-142.
- Ortaş, İ. (2004). Öğretim üyesi ya da bilim insanı kimdir. *Pivolka*, 3(12), 11-16.
- Öztürk, N. (2008). Akademik kimlik ve etik. *Akademik Dizayn Dergisi (Journal of Academic Design)*, 2(2), 47-56.
- Parsons, T. (1968). The position of identity in the general theory of action. In C. Gordon & K. J. Gergen (Eds.), *The Self in Social Interaction: I Classic and contemporary perspectives* (pp. 11-24). Oxford, England: John Wiley & Sons.
- Piper, D. W. (1994). *Are Professors Professional? The Organisation of University Examinations*. London: Jessica Kingsley Publications.
- Randall, L. (2006). Enhancing the academic life of the mid-career professional. *Senate Forum*, 22(1), 1-20
- Ruane, S. G. (2013). *Coaching the self: Identity work (ing) and the self-employed professional*. Unpublished Dissertation. The University of Massachusetts, Isenberg School of Management, Massachusetts.
- Sachs, J. (2001). Teacher professional identity: Competing discourses, competing outcomes. *Journal of education policy*, 16(2), 149-161.
- Sager, W. H. (1995). Characteristics of a profession. *National Public Accountant*, 40(3), 6-21.
- Schein, E. (2010). *Organisational Culture and Leadership*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Soyşekerçi, S. (2007). *Örgütlerde profesyonellerin yönetimi sorunu ve Türkiye'de akademisyenlere yönelik nitel bir araştırma*. Basılmamış doktora tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Stake, R. E. (2006). *Multiple case study analysis*. New York: Guilford Press.
- Strage, A., & Merdinger, J. (2015). Professional growth and renewal for mid-career faculty. *The Journal of Faculty Development*, 29(1), 41-50.
- Taylor, P. G. (1999). *Making Sense of Academic Life: Academics, Universities and Change*: ERIC.
- Teichler, U., Arimoto, A., & Cummings, W. K. (2013). *The Changing Academic Profession: Major Findings of a Comparative Survey*. Dordrecht: Springer Science and Business Media.
- Van der Walt, J. L., Wolhuter, C., Potgieter, F., Higgs, P., Higgs, L., & Ntshoe, I. (2011). The academic profession in the third world: a comparative study. *Journal of Third World Studies*, 28(2), 233.
- Vannini, P. (2004). *Authenticity and power in the academic profession*. Doctoral Dissertation, Washington State University, Washington, the USA.
- Williams, S. L., & Fox, C. J. (1995). Organizational approaches for managing midcareer personnel. *Personnel Administration*, 24(3), 351-363.
- Yaacoub, H. K. (2011). Professional identities of part-time academics. *International Journal of Arts & Sciences*, 4(11), 223-252.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2001). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R. K. (2003). *Case Study Research (Third Edition)*. Thousand Oaks, California: Sage Publishing.
- Ylijoki, O.H. (2008). A clash of academic cultures: The case of Dr. X. In J. Välimaa & O.H. Ylijoki (Eds.), *Cultural Perspectives on Higher Education* (pp. 75-89). Dordrecht: Springer Netherlands
- Zhang, Z. (2013). *The Academic Identity Construction of Junior Faculty in the Context of Higher Education Reforms: Case study of Two Universities in Mainland China*. Doctoral Dissertation, The Chinese University of Hong Kong, Hong Kong.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The success of a higher education institution mainly lies in the genuine efforts of academics as they are primarily responsible from the accomplishment of its core tasks. As stated in the literature, understanding academics' beliefs, experiences and ideas regarding higher education and the essentials of their profession is significant since these beliefs and ideas shape their professional attitudes, behaviors, judgments and values (Arasa & Calvert, 2013; Austin, 1990). Academics are significant in determining the present and future state of universities through accomplishing its fundamental tasks (Moore and Hofman, 1988). Therefore, investigating academics' perceptions regarding their careers and its core principles could yield significant results that might help development of a better and effective working environment for them to perform efficiently (Blanchette, 2010; Ruane, 2013). Therefore, the present study aims to explore mid-career academics' perceptions regarding academic profession and it is believed that the results of the study would contribute both to the literature and to policy makers' decisions regarding higher education and academic profession.

Although mid-career is considered to be a significant phase in academics' professional life, it is usually ignored in studies (Hall, 1982; Strager and Merdinger, 2015). However, mid-career is characterized with significant changes as well as increase in academics' professional responsibilities (Baldwin, DeZure, Shaw, ve Moretto, 2008; Baldwin, Lunceford, ve Vanderlinden, 2005; Byström vd., 2016) and therefore deserves attention in studies focusing on professions. In the literature, mid-career is either defined according to tenure or age, and different periods are mentioned in several existing studies. In the light of previous studies, mid-career academics are defined as academics between ages 30-55 and titled assistant professor, associate professor and professor.

Method

This qualitative study was designed as a collective instrumental case study. This study design allows indebt and broader exploration into the quantin (academics' perceptions regarding academic profession) through making comparisons among the experiences of participants' experiences (cases). The purpose of the comparison is not only to evaluate similarities and differences but to develop a broader understanding into the quantin (Stake, 2006). As suggested by Stake (2006) participants were selected using maximum variety sampling and data was collected through semi-structured interviews with 24 participants with different titles, genders, ages and disciplines. Codes and categories were formed after the content analysis of the data.

Results

The content analysis of data revealed seven categories all of which reflected one aspect of mid-career academics' definition of academic profession and its core principles. These categories were called '*a two-fold profession, a profession acquired through master-apprentice relationship, a profession difficult to acquire and perform, a profession that comprises whole life, a profession guided by moral rather than material aspirations, a profession based on self-discipline and a prestigious profession in society*'.

As a two-fold profession, teaching and research roles of academics were defined. Although many participants believed that both roles are important, some seemed to prioritize teaching roles over research while some prioritized research role. Participants stressed that master-apprentice relationship was significant in education future academics and this was the only way to pass professional ethics and principles over next generations. The fact that academic profession was hard to acquire and perform and it comprises both professional and private spheres of life was commonly expressed by the participants. As a result, it was claimed that academic profession could only be truly performed by those who prioritize moral aspirations before materialistic ones and requires strong self-discipline. Finally, participants shared the idea that academic

profession is still prestigious in the society and academics are responsible for protecting its higher status in the society through serving properly to the needs of the society both through teaching and research.

Discussion and Conclusion

According to the findings of the present study, mid-career academics have a consensus on that academics perform three professional roles: teaching, research and social service, as described in the literature. In addition, participants underline the importance of close monitoring and education in developing future academics through defining academic profession as based on master-apprentice relationship. This finding is significant in terms of reviewing existing policies that regulate the entry to profession and training of academics (e.g. ÖYP), since the current policies tend to keep academics out of the selection process and are considered to make training procedure problematic.

Participants from hard and applied disciplines especially focused on producing solutions to the problems of humanity and producing goods that might serve to people through more effective research policies. This finding is interesting in that social scientists from soft disciplines are usually considered more attuned to the needs of the society but our findings support the opposite, which could be studied in a future study.

Another significant finding of the study is that mid-career academics seemed to be more motivated by moral aspirations and intrinsic motivators rather than materialistic ones such as money. Therefore, reward allocation mechanisms could be revisited and academics' performance could be rewarded not only through money but in some other way that praises their contributions and increases their inner satisfaction.